

БОЛОВСРОЛЫН ХӨГЖЛИЙН ЧИГ ХАНДЛАГАД ЮУ ЧУХАЛЧЛАГДАЖ БАЙНА ВЭ

Сэдийн САНЖААБАДАМ

Боловсролын хүрээлэн

Хураангуй

2021 онд ЮНЕСКО болон ЭЗХАБ-аас шинэ зууны боловсролын хөгжлийн өнгө төрхийг тодорхойлоход чиглэсэн судалгаа, хэлэлцүүлэг, семинарыг олон улсын хэмжээнд эрчимжүүлж байна. Боловсролд хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд техник технологийн ололтыг ашиглах, чанарыг сайжруулахад зөөлөн ур чадварыг хөгжүүлэх зорилтууд тавигдах боллоо. Боловсролын ирээдүйн өнгө төрхийг тодорхойлоход өнөөдөр бид юуг эрхэмлэн хөгжүүлэх ёстойг энэхүү өгүүлэлд товч тусгахыг хичээлээ.

Түлхүүр үгс: сурагч; арга техник; технологи; өөрчлөлт; анги танхим; сургууль; шинэ мянган.

Хүлээн авсан: 2021. 12.15

Хянагдсан: 2021.12. 20

Зөвшөөрсөн: 2022.01.05

Сургалтын технологийн чиг хандлага

Сүүлийн хориод жилийн технологийн тэсрэлттэй хөгжил боловсролын салбарыг ардаа орхисонгүй. Компьютер, интернэтийг суралцагчид зөвхөн мэдээлэл авах төдийгүй сурах арга хэрэгсэл болж, танхимын сургалтын хөгжлийн төлөвийг өөрчиллөө. АНУ-д л гэхэд 2017 оны намар гэхэд 6.5 сая гаруй суралцагч албан ёсны ерөнхий боловсролын түвшинд зайны сургалтад хамрагджээ (U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. Digest of Education Statistics 2020). Технологийн чадавхын өсөлт нь суралцагчдад интернэтээр дамжуулан чанартай

боловсрол эзэмшихэд нь туслах олон төрлийн мэдээллийн хэрэгсэл, суралцахад туслах хэрэгслүүд бий болголоо. Хөгжлийн энэхүү чиг хандлага нь суралцагчдад дэмжлэг болох уян хатан бус боловсролын тогтолцоог өөрчлөх шаардлагыг тодотгож байгаа юм.

Танхимын сургалтын тогтолцоог хэвээр хадгалах нь багш нар, сургуулийн хувьд давуу болон сул талуудтай. Жишээлбэл, зайн технологи нь суралцагчдын зөөлөн ур чадварын хөгжилд бодитой дэмжлэг үзүүлж чадахгүй байна.

Уламжлалт маягийн анги танхимд байдаг шиг хамт олонтойгоо шууд харилцах боломжгүй. Жишээлбэл, бүлгээр ажиллах явцад хүүхэд өөрийн

манлайллыг илэрхийлэх, идэвхтэй үйл хийж чадахгүй юм. Ийм ч учраас сүүлийн 20-иод жилд нүүр тулсан харилцаанд суурилсан сургалт болон зайны сургалтын давуу болон сул талыг боловсрол судлаачид хэлэлцсээр байна. Технологийн дэвшлийн дауу талд тулгуурлан хүүхэд бүрийн онцлогт тохирсон агуулгыг уян хатан аргаар хүргэх хэрэгцээ улам бүр нэмэгдэж байгаа нь зайн сургалтын сул талыг нөхөх зүйлсийг зөвхөн сургууль сургалтын хүрээнд бус нийгмийн өргөн хүрээнд авч үзэх шаардлагатай болж байна. Энэ нь нийгмийн салбаруудын нэгдсэн бодлого, улам бүр нягтаршин хамтын ажиллагаа шийдвэр гаргагчдын түвшин нэн чухал боллоо.

Цахим платформ нь багш нарыг заах арга барилаа өөрчлөхийг ч шаардах боллоо. Суралцагчид багштай биечлэн уулзаж чадахгүй байсан ч хичээлийн төлөвлөгөөнд хэрхэн хандахаа өөрчлөх нь тэдэнд хэцүү санагдаж магадгүй юм.

Цахим анги танхим, технологид суурилсан сургалт бий болсон нь багш нар болон сургуулиудад асар их боломжийг олгож байна. Олон багш нар сургалтын илүү уян хатан хуваарь хэрэгтэй болохыг цохон тэмдэглэх болов. Платформууд нь суралцагчдад лекц/хичээлийг шууд үзэх эсвэл бичигдсэн хувилбаруудыг давтан үзэх боломжийг бүрдүүлээ. Багш нар суралцагчдад бий болсон дээрх давуу талд талархалтай хандах боллоо.

Танхимд үл шүтэх сургалтын зохион байгуулалт нь багшид уг зохион байгуулалттай холбоотой

чадвараа хөгжүүлэхийг санал болгож байна. Багш нар суралцагчдын танхимын болон зайн сургалтад хэрхэн хамрагдаж байгааг анхаарахаасаа өмнө үр нөлөөтэй сургалтын арга хэрэгслийг ашиглаж, хичээлийг тасалдуулахгүйгээр материалыг гүнзгийрүүлэн судлахад нь шаардлагатай нэмэлт эх сурвалж, сорилтуудыг түгээж болох юм.

Суралцахуйн менежментийн систем нь багш нарт суралцагчдаа хэрхэн ахиж буйг хянахад хялбар болгодог. Тэд суралцагчдаа теле нэвтрүүлэг, бичлэг хийсэн хичээлд хэрхэн оролцож байгааг харж чаддаг тул шаардлагатай бол цаг тухайд нь дасгалжуулах боломжийг олгодог илүү үр дүнтэй хянах системтэй байдаг. Энэхүү системийг ашиглахад багшид техник технологи ашиглах чадвар цаас ашиглах чадвараас илүүтэй чухал боллоо.

Бага насны хүүхэд төдийгүй дунд, ахлах ангийн суралцагчдын сурах үйлийг дэмжихэд идэвхтэй сургалтын аргуудыг хэрхэн ашиглах арга техникт бид суралцах хэрэгтэй байна. Хөдөлгөөнтэй хичээл, тоглоомын аргыг сургалтын зорилгоор ашиглах арга техникт суралцах нь багш нарын хөгжих нэгэн талбар боллоо.

Зөөлөн ур чадварын сургалт: дээд боловсролын хөгжлийн чиг хандлага

Дэлхийн эдийн засгийн форумоас дурдсанаар ажлын байран дахь хамгийн чухал ур чадваруудад шүүмжлэлтэй сэтгэлгээ, асуудал шийдвэрлэх, хувь хүний менежмент, стресс менежмент, уян хатан чанар,

бүтээлч байдал багтдаг (The future of the jibs, 2020). Ажил олгогчид амаргүй шийдвэрийг оновчтой гаргах, уян хатан бусадтай хамтран манлайлах зэрэг чадвартай хүмүүстэй хамтран ажиллах сонирхолтой болж байна.

Оюутнуудыг ирээдүйн мэргэжлээр нь бэлтгэхийн тулд сургуулиуд эдгээр ур чадварын чиглэлээр суралцаж, өсч хөгжихөд нь дэмжихүйц хөтөлбөр хэрэгжүүлэх ёстой.

Онлайн сургалт нь дээрх нөхцөл байдалтай холбоотой олон багш нарыг сорилт нөхцөлд оруулж байна. Багш нар танхимын болон онлайн сургалтын цагийг тэнцвэржүүлэх арга замыг хайж олох хэрэгтэй бөгөөд оюутнуудын зөөлөн ур чадварыг хөгжүүлэхийн тулд нүүр тулж хамтран ажиллахад нь урамшуулах хэрэгтэй. Нүүр тулсан харилцаагаар оюутны зөөлөн ур чадварыг дэмжихийг чухалчлах хандлага байгааг бид үгүйсгэж болохгүй. Учир нь зөөлөн ур чадварын тулгуур нь харилцаа болохыг бид мэднэ шүү дээ.

Зөөлөн ур чадварыг хөгжүүлэх тогтсон арга зам өнөөдөр бидэнд байхгүй ч олон их, дээд сургуулиуд, эрдэмтэд эдгээр ур чадварыг хөгжүүлэх олон боломжуудыг хайж олох л болно. Эдгээр байгууллагууд нь дээд боловсролын хүрээнд өрсөлдөх чадвараа давуу тал болгох нь мэдээж. Ирээдүйн оюутнууд, төгсөгчдийн амжилтын хувь өндөртэй сургуулиудыг эрэлхийлэх ба төгсөгчдийн ажлын байртай болж чадаж байгаа үзүүлэлт сургалт эхрэлсэн боловсролын байгууллагын амжилтыг илэрхийлэх юм.

Оюутны чиг хандлага: анхаарал хандуулах хугацааны бууралт

Технологийн хөгжил хурдсахын хэрээр суралцагчдын анхаарлаа төвлөрүүлэх чадварт өөрчлөлт гарч байгаа талаар судлаачид онцлолж байна. Майкрософт компаний явуулсан судалгаагаар, гар утасны хувьсгал эхэлсэн 2000 оноос 2015 он хүртэлх анхаарлын түвшинг ерөнхийд нь авч үзэн хүүхдийн анхаарлаа төвлөрүүлэх хугацаа 12 секундээс 8 секунд болж, 4 секундээр буурсан болохыг тогтоожээ. Технологийн мөн чанар нь хэрэглэгчдэд байнгын өдөөлтийг өгдөг гэж буруутгагддаг.

Анхаарал татахуйц өөрчлөлтийг хүний хөгжлийн янз бүрийн үед нь авч үзэн уг өөрчлөлтийг чухалчлах хандлага байна. Жишээлбэл, технологийг хялбархан эзэмшиж өссөн шинэ мянганыхан өөрсдийнхөө өмнөх үеийн X Gen болон Boomers-ээс ялгаатай шинж чанартай байгааг бид хүлээн зөвшөөрдөг боллоо.

Хамгийн гол нь Шинэ мянган (Millennials)-ийн мэдээлснээр агуулга маш их анхаарал татахуйц байвал дунд болон ахмад үеийнхэн анхаарлаа төвлөрүүлэх чадвар сайтай хүлээн авдаг байсан. Харин агуулга нь тэдний сонирхлыг татахгүй бол чанга яригчийнхаа дууг тааруулан мэдээллийг сонсож хүлээж авдаг дадал нийтлэг бий болсон байсан.

Харин шинэ мянганыхны хувьд тэдний анхаарлыг татахын тулд агуулга нь маш сайн дүрслэлтэй, харилцан яриатай байх ёстой бөгөөд тэдний анхаарлыг татахуйц сонирхолтой үйл явдлыг л тусгасан байх ёстой. Тэд

бусад насны бүлгүүдтэй харьцуулахад сонирхсон агуулгын өгүүлэмж, дүрслэлд илүү анхаарлаа төвлөрүүлдэг онцлогтой болсныг сэтгэл судлаачид, багш нар онцолж байна.

Анхаарлын энэхүү онцлог нь бусад насны бүлгүүдтэй харьцуулахад шинэ мянганыхны зан төлөвт маш тод ажиглагдах болсон. АНУ-д хийсэн тандах судалгаагаар, залуучуудын 77 хувь нь сонирхол татах зүйлсгүй бол хамгийн түрүүнд гар утас авах болно гэсэн бол 65-аас дээш насныхны хувьд ердөө 10 хувь нь л гар утас авна гэсэн байна.

Анхаарлын хандлагын энэхүү өөрчлөлт нь багш нарыг хичээлээ хүүхэд, залуучуудын энэхүү онцлогт нийцүүлэн хэрхэн зохион байгуулах, сургалтад ашиглах материалыг хэрхэн боловсруулах талаар сануулга өгч байгаа юм. Хүүхдийн сурах чадварын тулгуур нь анхаарлаа төвлөрүүлэх чадвар бөгөөд багш нар шинэ мянганыханд бий болсон анхаарлын онцлог байдлыг тооцох нь туйлын чухал. Багш нар суралцагчдынхаа анхаарлыг татахуйцаар хичээлийг зохион байгуулах арга замыг хайж олох хэрэгтэй бөгөөд хичээлийг явуулах арга, үйл гүйцэтгүүлэх хурдыг өөрчлөх хэрэгтэй. Шинэ мянганы хүүхэд, залуучуудын хичээлийн загварт хүчтэй өгүүлэмж, үзүүлэнг ач холбогдлыг санах хэрэгтэй.

Хүүхэд, залуучуудад маш их харагдацтай, өгүүлэмжтэй, анхаарал татахуйц материал байвал тэд анхаарлаа удаан төвлөрүүлэх чадвартайг бүү мартаарай. Тэд аливаа сорилтод орохыг хүсдэг, харилцан

үйлчлэлийг эрхэмлэдэг. Тэдэнтэй харилцах туршлагатай болсон багш нарын хувьд ангидаа хөгжих таатай боломжуудыг бүрэн ашигладаг болсон байна.

Сургалтыг сургахтай харьцуулах

Технологи хөгжихийн хэрээр багш нар сурагчид болон анги танхимтайгаа харилцах харилцаагаа өөрчилж байна. Өнөө үед суралцагчдад асар их мэдээлэл байгаа тул их хэмжээний баримт, мэдлэгийг бие даан олж авахад шаардлагатай тоног төхөөрөмж ч бий болсон. Иймээс тэдэнд заах бус хамтран ажиллах замаар суралцах арга тохиромжтой. Харин багш нар чиглүүлэх ур чадвараа хөгжүүлэх хэрэгтэй байна. Багшлах үйл ажиллагаа суралцагчдад хэрхэн суралцах, олж авсан мэдээллээ хэрхэн ойлгож, ашиглахад нь дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэх болсон.

Багш нар манлайлах, асуудлыг шийдвэрлэх өөрийн гэсэн зөөлөн ур чадвартай ажиллах шаардлагыг тавьж, энэ нь багш нарт зарим бэрхшээлийг үүсгэж болзошгүй юм. Тэд хэрхэн харилцан яриа өрнүүлэх, багаар ажиллахыг орчинг бүрдүүлэхэд суралцах хэрэгтэй боллоо. Шилдэг багш бол суралцагчдад суралцахад нь тусалж чадах хүмүүс байх болно.

Багш нар сурагчдын суралцах үйл явцад их оролцох тусам сургалтын үр дүнтэй байдлын талаарх санал хүсэлтийг суралцагчдаас хүлээн авах боломжтой болно. Анги, танхимын түвшинд суралцагчдын анхаарлыг татах, төвлөрүүлэх ур чадвараа хөгжүүлж, сургалтын

хэрэглэгдэхүүнийг тэдний онцлогт тохирсон байдлаар боловсруулан ашиглах нь суралцагчдын сурах арга барилын хөгжилд нэн тустайгаас гадна сургалтын агуулгыг богино хугацаанд эзэмшихэд нь тус болно.

Зөвхөн мэдлэг олгохоос илүүтэйгээр суралцагчдын хөгжилд анхаарлаа хандуулахыг хүсдэг багш нарт энэхүү шинэ загвар нь маш их ашиг тустай байх болно.

Насан туршийн суралцах хандлага

Аж үйлдвэрийн хувьсгал ажил хөдөлмөр, ажлын мөн чанарыг гайхалтайгаар өөрчилсөн. Технологийн асар их дэвшил нь хүмүүсийн ажлаа хийх арга барилд өөрчлөлт оруулдаг тул 4-р аж үйлдвэрийн хувьсгал нь ажлын байрны 50 хувьд нөлөөлж магадгүй юм. Орчиндоо өрсөлдөх чадвартай хэвээр үлдэхийг хүсч буй мэргэжилтнүүд өөрсдийгөө байнга шинэчилж байх шаардлагатай ийм цаг үе тулж ирлээ. Мэргэжлийн карьерынхаа эхний хагаст олж авсан боловсрол нь үлдсэн амьдралынхаа туршид тэдэнд хэрэгтэй зүйл болно гэж төсөөлж чадахааргүй.

Боловсрол олж авсан бол тасралтгүй суралцах чадвараа үргэлж хөгжүүлэх ёстой. Энэ нь байгууллагуудаас суралцагчдад болон багш, ажилтнууддаа өөрийгөө хөгжүүлэх сэтгэлгээг бий болгохыг шаарддаг нөхцөлийг бүрдүүлэх үндэс боллоо. Анги, танхимд бие даан суралцах ур чадварыг заах нөхцөлийг

улам бүр сайжруулах шаардлагатай ёстой бөгөөд ингэснээр суралцагчид өөрсдийн сонгосон мэргэжлээр үргэлжлүүлэн суралцаж, оролцох боломжтой болно.

Сургуулиуд төгсөгчидтэйгээ карьерынх нь туршид холбоотой байж, тэднийг салбартаа шинэ хөгжилд хөтлөх, шаардлагатай дэмжлэг, боловсролыг авахын тулд сургуультайгаа эргэж холбогдох тасралтгүй сургалтуудыг санал болгох үйл ажиллагааг нэн ач холбогдолтой болж байна.

Abstract

In 2021, UNESCO and the OECD are intensifying international research, discussions and workshops to determine the development of education in the new century. The goal is these activities are that, to use technical advances to increase access to education and to develop soft skills to improve quality. In this article, we are tried to summarize what we need to develop today to determine the future of education.

Зохиогчийн тухай

С.Санжаабадам - Боловсролын чанар ба хүний хөгжлийн асуудлаар 1997 оноос хойш судалгаа хийж байгаа. Боловсролын хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга, “Боловсрол судлал” сэтгүүлийн орлогч эрхлэгчээр ажилладаг. 2013 оноос хойш Монголын хүүхэд, залуучуудын цогц хөгжлийн судалгаанд манлайлан ажиллаж байна. ШУА-ийн НУ-ны Бага чуулганы гишүүн. Цахим шуудан: sanjaabadam@gmail.com